

Поводом стогодишњице острошког затвора (1852/3 — 1952/3)

Крајем ове и почетком идуће године навршава се сто година од када је једна група бораца на челу са војводом Мирком Петровићем дала јуначку одбрану Горњег манастира Острога, одолијевајући девет дана јачој турској навали.

О овом догађају писано је доста, али (што се тиче броја и имена учесника затвора) са таквом противрјечношћу да ни данас послје сто година, не можемо знати право стање ствари. Највише, пак, забуну и пометњу у томе погледу учинили су доцнији састављачи спискова учесника, да је Душан Вуксан, објављујући их у „Записима“ (1935) књ. XIV, стр. 129, у духовитој иронији с правом примијетио: „Мене је страх, ако се ово питање остави и даље отворено, да у списковима, који ће се спремати за стогодишњицу опсаде Острога, неће бити ни војводе Мирка, ни Новице, ни Маша . . .“ итд. И, заиста, чита је тенденција скоро свих састављача доцнијих спискова да у њих унесу што већи број својих рођака и племеника. Као јасан доказ за то служи њихова знатна разлика (не толико у броју, колико у именима) са најстаријим и у овом случају највјеродостојнијим списком који пружа народна пјесма („Ударац Омер-пашин на Црну Гору 1852/3“), штампана у V књизи Вукове збирке „Српских народних пјесама“ 1865 године (на 12 година послје догађаја). Подаци које пружа ова пјесма сигурно потичу од учесника затвора, највјероватније од Сава Матова Мартиновића, који је скупљао, а и сам пјевао епске јуначке пјесме и слао их Вуку. Па ипак не можемо се потпуно ослонити ни на овај најстарији извор, јер је он такве природе, да се не може сматрати сасма сигурним. Ни од једне пјесме, дакле, не можемо очекивати да потпуно вјерно прикаже догађај који опјевава, па, разумије се, ни од ове. Али, свакако, у овом случају, макар то и парадоксално изгледало, судбина је ове пјесме да одигра улогу најсигурнијег извора по односном питању, тј. да послужи као најсигурнија основица за решавање питања броја, а нарочито имена учесника затвора.

Значај ове пјесме у том погледу истакао је довољно Душан Вуксан у свом чланку „Браниоци Манастира Острога 1852/3 године“ у напријед цитираној књизи „Записа“, стр. 129, само, по на-

шем мишљењу, не изводи најбоље закључке. Од 29 лица, која Вукова пјесма именује као учеснике у острошком затвору, Вуксан не рачуна четири (као борце), свдећи тако број бранилаца манастира Острога на 25, очито оријентишући се према казивању Арса Пајевића (навешћемо касније) које, по свему изгледа, сматра вјеродостојним. Та четири лица, која помиње Вукова пјесма, а која Вуксан не сматра ратницима, зову се: Лазар Божовић, Мићун Гвозденовић, Ђуро Дабојевић и Саво Ђурашковић. За прве тројицу држи као „највјероватније“ да су „били манастирски ђаци, или слуге“, претпостављајући, управо сматрајући могућим, да презимена под којима су у пјесми назначени „нијесу права презимена“. Оваква претпоставка, што се тиче презимена, може се узети у обзир једино у односу на Ђура Дабојевића. Тога презимена, заиста, није било у Црној Гори у времену о којему је ријеч, те биће да је народни пјесник тако назвао поменутог Ђура по селу Дабојевићима из којег би овај био и које се налази у непосредној близини ман. Острога. А што се тиче Божовића и Гвозденовића, то су, ваљда, права презимена и Вуксан није имао разлога да их у овом случају доводи у сумњу, а још мање да претпоставља да су Божовић и Гвозденовић били манастирски ђаци или слуге, јер се такви у односној пјесми не спомињу поименично, док се за Гвозденовића у стиху 1292 изричито каже: „И јунака Гвозденовић Мића“. Из саме, пак, народне пјесме, из које Вуксан изводи овакве погрешне претпоставке, јасно проистиче да њен састављач, именујући учеснике затвора, није имао на уму да и посебно назначи имена манастирских ђака који су ту били, већ се у односу на њих задовољио само тиме, што је на крају додао: „И остале манастирске ђаке“ (1318 стих). Што је од манастирских ђака поменуо само Видака (Рајичевића — 1452 стих), то је дошло отуда што се Видак Раичевић, са Мињом Бошковићем, Каром Петровићем (Милатовићем) и Филипом Мартиновићем, прихватио тешког и врло ризикантног посла, да спутивши се „на конопе“, сахрани двојицу погинулих бораца и умрлог попа Јована Радовића („страшила Турака“, како га назива Коваљевски), кога су уочи затвора већ старог и тешко болесног изнијели на носилима из Доњег манастира у Горњи да не би пао у руке Турцима. Свакако, ни остали ђаци који су били у затвору, нијесу сједјели скрштених руку, него је, ваљда, сваки доприносио одбрани колико је могао. Ко познаје мјесто и положај Горњег ман. Острога и коме је позната чињеница да су браниоци посљедњег дана одбране више потукли Турке каменицама, које су у своје вријеме за ту сврху припремили били, него оружјем, неће, вјерујемо, имати ништа против да се и ђаци, о којима је ријеч, уврсте у борце. То им, уосталом, иако их поименично не именује, признаје и народни пјесник, само Вуксан не признаје. Пјесник је, наиме, јасно нагласио да је војвода Мирко, по-

што је један дио бораца додијелио Новици Церовићу, „узео све друштво остало“, међу које и „остале манастирске ђаке“. Уосталом, ово не би био први и усамљен случај да младићи учествују у борбама као активни борци, јер је Црногорска историја пуна таквих примјера. (А колико тек таквих примјера имамо и из најновије Народноослободилачке борбе!). Навешћемо само два примјера из времена не много прије острошког затвора: Јоле Пилетић од 16 година посјекао је два Шарковића (Турчина) и то на мегдану, на очиглед двије војске; Новица Калезић, од исто толико година, у борби посјекао је Малића Ђехају (1839 год.). Овдје нам се и нехотично намећу ријечи владике Данила из Горског вијенца (његов одговор на односну примједбу игумана Стефана): „... имам овде десетак ђачади, у кућу се бисмо затворили, ми се били, а ти би нам пјева“. Све ово напомињемо ради тога, што би било неправедно ако у браниоце ман. Острога не би урачунали и ђаке који су тамо били, као што то хоће Вуксан. По нашем мишљењу, дакле, сви учесници затвора, и велики и мали, имају се сматрати браниоцима, те кад се једном приступи подизању спомен плоче у част овог значајног догађаја, имена свих њих имала би се уписати. Само је тешко утврдити тачан број, као и тачан списак учесника. У имена учесника које спомиње односна пјесма немамо разлога сумњати, само се намеће питање: да ли је који од учесника остао неспоменут, тј. да ли их је било нешто више него пјесма каже?

На овакво питање упућују нас два документа Цетињског архива, објављена у „Историским записима“, књ. III, стр. 107, а који претстављају потврде Сената да су Иво Перашев Иванишевић из Доњег Краја—Цетиње и Пеко Бекичин Лаковић из Пожара—Бјелопавлићи одликовани сребрном медаљом за показано јунаштво у борби с Турцима у ман. Острогу 1852/3 год. Истина, овдје се намеће питање: о којима се ту борцима ради, — да ли о онима који су били у затвору или онима који су дјејствовали споља, ван затвора? — Јер то у потврди, односно „свидјетелству“, како се тамо зове, није јасно прецизирано. Но, било како било, питање: да ли је било више учесника затвора, него што то односна пјесма показује, остаје још увијек отворено.

Одликовања за одбрану ман. Острога издавана су и касније за вријеме књаза Николе, само текст дипломе, која је издавана уз таква одликовања, није нам ниједан познат. Такво одликовање добио је и Петроније Раичевић (игуман острошки) 1894 г., који је као поп Перо, а не ђак Перо, како каже Вуксан, учествовао у острошком затвору. Њега је још владика Раде, истина врло малољетног, рукоположио за свештеника, а касније, кад му је књаз Данило насилно преудао жену за Милутина Башовића у Дробњацима, покалуђерио се. Узгредно да напоменемо, жена му је била кћер Драга Јокова Петровића (сестра војводе Божа Петровића). За ту жену, свакако, имао је благодарити пријатељству

владике Рада према његовом стрицу острошком архимандриту Никодиму Раичевићу. Одликовање, о којему је ријеч, добио је и Мићун Гвозденовић из Ђеклића, чије учешће, као ратника, у острошком затвору, Вуксан неоправдано спори.

Уколико су потомци учесника острошког затвора или њихове породице сачувале писана документа, која се односе на оваква одликовања (потврде, свједочанства, дипломе), захвалну би услугу учинили кад би њихове оригинале или преписе доставили Историском институту — Цетиње. Јер би то био најсигурнији пут да се списак имена, који нам пружа Вукова пјесма, допуну, уколико би се показао непотпуним.

Ако све учеснике затвора, које као такве помиње Вукова пјесма будемо сматрали за борце — браниоце, па према томе и манастирске ђаке (што би, по нашем мишљењу, оправдано било, јер то нијесу била дјеца-ђаци основне школе), онда би према Вуковој пјесми излазило да је бранилаца Острога било више од 29, више за онолико колико је било манастирских ђака, изузев Видака Раичевића, који је у пјесми једини од ђака именован поменут и убројан са осталим тамо именованим лицима. Као што видимо, пјесма нас не оставља потпуно на чистину, јер њен пјесник стихом 1318 („и остале манастирске ђаке“) доводи у незгодну ситуацију сваког оног ко покуша да одреди број учесника затвора према њој. Дакле, мора се задовољити нечим што потпуно не одговара стварности, тј. тај број одредити према броју колико је тамо понаособ именовано лица, а то је 29. Но, и овакав какав је, овај податак је драгоцјен, нарочито што се тиче имена учесника затвора, јер сви до данас познати подаци о овом питању заостају за њим. — Списак имена учесника острошког затвора, по овој пјесми, саставио је Душан Вуксан и објавио у горе цитираном свом чланку, па није потребно да га и ми овдје доносимо. Такође је тамо навео и све друге спискове до којих је дошао¹⁾, а ми ћемо

¹⁾ Изоставио је списак Милута С. Милатовића, који је штампан у његовој збирци пјесама о одбрани Жупског и Острошког манастира у Лесковцу 1932 год. Списак има 33 лица, међу којима 18 Вукових и 15 других. Списак је поново објавио Јован Дамјановић у свом чланку (Браниоци манастира Острога 1852/3 год.) у Слободној мисли од 8 и 15-XII-1935 год., у ком полемише са Вуксаном, највише због Вуксанове констатације да су се у овој одбрани Острога више ангажовали другоплеменици него мјештани. Мјесто да се задржи на конкретним примјерима учешћа мјештана у одбрани манастира, прота Дамјановић се удаљава од предмета наводећи друге битке, у којима су учествовали Вражегрнци, а које немају никакве везе са одбраном Острога. Такође се удаљава и тиме што истодобно покреће полемику с Вуксаном у вези једног ранијег Вуксановог чланка о Острогу, у којему нема ни помена о браниоцима ман. Острога. Једини допринос чланка прота Дамјановића, по нашем мишљењу, састоји се у томе, што казивање краља Николе о учешћу Бошка Кркотина

овдје донијети још два који су му остали непознати и који су, можда, још једини необјављени. Састављачи ових спискова су командир старе црногорске војске Лука Поповић из Вражегрмаца и сердар Раде Туров Пламенац из Црмнице³). Главна карактеристика списка Луке Поповића је у томе што садржи сва лица из Вукове пјесме, изузев Ђура Дабојевића, што није случај са осталим списковима. Поједини остали спискови изостављају од Вукових лица по 7, 10, 11, 12, један чак и 14, а мјесто њих стављају друга имена, повећавајући тиме Вуков број сви сем једног. Но, несрећна страна ових спискова није у повећању броја, већ у замјењивању Вукових лица другим. Што се тиче самог повећања броја, то највише чини списак Луке Поповића, који ми овдје доносимо, подижући број учесника чак до 49. Али, било како било са тачношћу броја и тачношћу лица овог списка којих нема код Вука, он заслужује да буде објављен, ако ништа друго, а оно бар да се види да има и таквих спискова у којима се помињу и она лица из Вукове пјесме за која Вуксан каже да их не спомиње ни један списак (Божовић, Гвозденовић, Ђурашковић). С друге стране, опет, овај списак може бити карактеристичан и по томе, што нас извјесним бројем перјаника који су тамо, а којих нема код Вука, потсећа на казивање војводе Ђура Матановића, учесника затвора (прибиљежио Живко Драговић — навешћемо касније), да је Мирко Петровић кад је пошао за Жупу Никшићку — одакле је и дошао у Острог — узео са собом, поред осталих, и „око десет перјаника“. Иако знамо да сви браниоци Жупског манастира нијесу учествовали и у одбрани Острошког манастира, већ само један мањи њихов дио, те да сви перјаници који су са војводом Мирком били у Жупи, нијесу морали са истим бити и у Острогу, ипак списак Луке Поповића, доведен у везу са поменути казивањем Ђура Матановића, упућује на претпоставку да је бранилаца Острога могло бити нешто више, него што нам казује односна Вукова пјесма.

У вези са списком Луке Поповића, који ћемо ниже у цјелини навести, напоменућемо још само толико да би Ђуро Дабојевић, за кога смо рекли да је једино лице из Вукове пјесме, које не улази у Поповићев списак, могао бити идентичан са Мирком

Милатовића у острошком затвору, а које он наводи, може бити прихватљиво. Такође, по нашем мишљењу, може бити прихватљиво и његово (протово) казивање о учешћу у затвору Марка Марушића, Мирка Богетина Милатовића, Пера Раичевића, Риста Живкова Дамјановића и монаха Одавића. За Риста Дамјановића имамо потврду у једној забиљешци попа Ђока Миђушковића (учесника затвора) из 1905 год., само га он тамо зове Штиљановић. Забиљешка се налази на списку учесника острошког затвора Рада Т. Пламенца, о којему ће овдје бити ријечи.

³) Оригинал списка Луке Поповића налази се код његовог сина Милоша — Вражегрмци, а сердара Пламенца у Историском институту — Цетиње.

Богетиним Милатовићем из села Дабојевића, који је према Поповићевом списку, учествовао у острошком затвору и тамо погинуо. На такву могућност упућују нас двије околности, наиме, што је и по Вуковој пјесми и Поповићевом списку било у острошком затвору само два погинула браниоца и што се други погинули по Вуку презивао Дабојевић, а по Поповићу био становник села Дабојевића, само под другим именом. Појаве, да се неко у обичном и свакодневном међусобном односу не зове правим именом у нашем народу су биле честе, као на пр.: Петко — Бело, Стеван — Перута, Јован — Гајо, итд., те може бити лако да се и овдје код Вука и Поповића ради о једној личности. Ако је, дакле, ова претпоставка (да је Мирко Богетин Милатовић из села Дабојевића и Ђуро Дабојевић једна личност) тачна, а врло је вјероватно да јесте, јер се ради о истом погинулом лицу, онда би списак Луке Поповића обухватао све код Вука именоване учеснике острошког затвора и тиме заслуживао нарочиту пажњу. Списак Поповићев гласи:

„Браниоци ман. Острога од Турака при крају 1852 и почетком 1853 год.:

- 1) Мирко Петровић, војвода, командант затвора из Његуша
- 2) Крцо Јоков Петровић, сенатор — — — — — ”
- 3) Перо Јоков Петровић, капетан — — — — — ”
- 4) Машо Врбица, војвода — — — — — ”
- 5) Иван Врбица — — — — — ”
- 6) Саво Перићев Поповић, перјаник — — — — — ”
- 7) Шћепан Локач (Пејовић) — — — — — (Дуги До)
- 8) Перо Кулиновић (Милошевић) — — — — — ”
- 9) Лазар Божовић — — — — — ”
- 10) Раде Вукалов Кустудић — — — — — ”
- 11) Раде Николин Кустудић — — — — — ”
- 12) Саво Матов Мартиновић — — — — — из Бајица
- 13) Филип Матов Мартиновић — — — — — ”
- 14) Перо Јоков (?) Мартиновић — — — — — ”
- 15) Ђуро Матановић, војвода — — — — — из Ђеклића
- 16) Перо Матановић, сердар — — — — — ”
- 17) Мићун Гвозденовић — — — — — ”
- 18) Рамо Петров Јововић, перјаник — — — — — из Марковине
- 19) Саво Ђурашковић, сердар — — — — — из Цеклина
- 20) Поп Јован Радовић, војвода из Мартинића-Бјелопавлићи
- 21) Архим. Никодим Раичевић — — — — — из Рожаца ”
- 22) Поп Перо Раичевић — — — — — ”
- 23) Видак Раичевић — — — — — ”
- 24) Марко Б. Марушић, стотинаш из Дабовића ”
- 25) Драго Андрин Милатовић, перјаник — — — — — ”
- 26) Мујо Радов Милатовић — — — — — ”
- 27) Каро Петров Милатовић — — — — — ”

28) Петар Р. Милатовић	— — — —	из Рожаца
29) Мирко Богетин Милатовић	— —	” ”
30) Јовица Кркотин Милатовић	— —	” ”
31) Бошко Кркотин Милатовић	— —	” ”
32) Голуб Ђорђијев Милатовић	— —	” ”
33) Ристо Ж. Дамјановић	— —	—из Пожара
34) Миња Марков Бошковић	—	из Орје Луке
35) Митар Секулин Бошковић	— —	” ”
36) Антоније Одавић, монах		из Херцеговине
37) Пеко Мишов Мијушковић, капетан		из Повије—Пјешивци
38) Поп Лазар Мијушковић	— — —	” ”
39) Поп Ђока Мијушковић, командир	—	” ”
40) Грујица (Марков) Лазарев Мијушковић	—	” ”
41) Никола Пеков Мијушковић	— —	” ”
42) Станоје Зеленов Мијушковић	— —	” ”
43) Мијајло Аврамов Бацковић,		перјаник из Дреновштице
44) Шого Николић, сердар	—	из Жупе Никшићке
45) Иво Ђоков Војводић, перјаник	—	” ”
46) Новица Церовић, војвода	—	из Дробњака
47) Живко Крстајић, перјаник	— —	” ”
48) Драго Никитовић, перјаник	— —	” ”
49) Антун Мандић (Гачанин или Морачанин)		““.

Лица наведена под следећим бројевима овог списка: 10, 11, 16, 18, 22, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 41, 42, 43, 47, 48, и 49, нијесу споменута у Вуковој пјесми. Ово је потребно назначити да би читаоци, који немају при руци односну литературу, могли одмах знати која су све лица, од учесника затвора, поменута у Вуковој пјесми, изузев Ђура Дабојевића, о којему је већ напријед било ријечи.

Списак Рада Турова Пламенца садржи 33 имена. Вукових лица има 22, а нема их 7, и то: Шћепана Локача (Пејовића), Пера Кулиновића (Милошевића), Лазара Божовића, Пера Мартиновића, Мићуна Гвозденовића, Видака Раичевића и Ђура Дабојевића. Мјесто ових списак има 11 следећих имена: Перо Матановић, Никола Мијушковић, Станоје Мијушковић, Михаило Аврамов (Бацковић), Јован Бојовић, Петар Милатовић, Марко Борикин (Марушић), Мирко Богетин (Милатовић), Петроније Раичевић, монах Анто(није) и Нико Контић. Пошто се сва лица из списка Пламенчева налазе у списку Луке Поповића, изузев два, то ћемо, да не би морали посебно исписивати их, назначити само бројеве Поповићевог списка, под којима се ова налазе: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 12, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 и 46. Два лица, којих нема у Попови-

ћевом списку а налазе се у Пламенчевом, јесу Јован Бојовић и Нико Контић.³⁾

Ми смо већ нагласили да је у острошком затвору могло бити више лица него што их Вукова пјесма именује. У допуни а и у потврди тога навешћемо овдје још једно запажање које се намеће при пажљивијој анализи оних мјеста Вукове пјесме у којима се помињу имена учесника затвора. А таквих мјеста има три: прво, од стиха 1286 до 1321; друго, од стиха 1444 до 1452 и треће од стиха 1619 до 1627. У првом пасусу набрајају се лица која су распоређена у двије борачке групе и читалац пјесме на први мах добија утисак као да су са тим сва присутна лица исцрпљена. Међутим, касније, кад је ријеч о погинулим и рањеним учесницима затвора, дознајемо још и за нека нова лица, која би остала неспоменута да се то са њима није догодило. А то су нико други до два погинула борца — учесника затвора — Ђуро Дабојевић и „Марко попа Лаза“, што значи, опет понављамо, да нијесу погинули, не би били ни споменути. Право име овом Марку је Грујица (Лазарев Мијушковић) о чему је и Вуксан био тачно обавијештен, а што иде у прилог наше претпоставке да је Ђуро Дабојевић из Вукове пјесме и Мирко Богетин Милатовић (из села Дабојевића) из списка Луке Поповића једна личност, јер се у оба случаја ради о другом погинулом лицу у острошком затвору од свега два колико их је погинуло тамо.

На крају још само једно објашњење у вези са 1318 стихом Вукове пјесме, који је од битног значаја за нашу тезу, да је у острошком затвору било више учесника него што их Вукова пјесма именује, те да у том правцу треба усмјерити истраживање, а не у обратном као што то Вуксан хоће. Под манастирским ђацима, о којима је ријеч у поменутом стиху, не треба разумјети само ђаке — монашке кандидате, којих је по црногорским манастирима увијек био мали број, него више манастирске момке, управо дио манастирског радног особља или послуге. А таквих је у Острошком манастиру скоро увијек највише било из бројне породице Милатовића, која живи у непосредној близини манастира, па је врло могућно, да су се, ако не свих осам Милатовића, колико их броји списак Луке Поповића као учеснике острошког затвора, а оно бар неки дио њих нашли и у вријеме затвора у служби манастира, па следствено томе и учествовали у овом. То би, мислимо, било најприродније објашњење учешћа толиког броја Милатовића (ако је он тачан) међу релативно малим бројем свих осталих учесника острошког затвора.

Што се тиче тока саме деветодневне борбе острошких бранилаца, као и осталих борби Црногораца са Омер-пашином војском

³⁾ За Јована Бојовића и Шога Николића Пламенац у примједби каже: „Дошли у помоћ при изласку из манастира“.

1852/3 год., ми, овом приликом, не бисмо могли ништа више рећи него је већ речено, па, разумије се, нећемо таквом нечем ни приступати. Толико само навешћемо још колико је према појединим писцима било учесника острошког затвора.

Спиридон Гопчевић каже да их је било 22 (*Montenegro und die Montenegriner, Leipzig 1887, стр. 33*); Арсо Пајевић 25 (*Из Црне Горе и Херцеговине, Нови Сад 1891, стр. 301*); Нићифор Дучић 34 (*Морача и Острог у Црној Гори — Књижевни радови, књ. II, стр. 25, Београд 1892*); О. Соquelle 22 (*Histoire du Monténégro et de la Bosnie, Paris 1895, стр. 319*); Гавро Вуковић 35 (*Херцеговачки и Васојевићки устанак 1875—1876, Сарајево 1925, стр. 4*); Душан Вуксан 25 (*Записи, књ. XIV, стр. 140*); Живко Драговић 33 (*Књижевни лист, јануар-фебруар 1901, стр. 29*), а Максим Шобајић у својој књизи „Млади Црногорац“ (*Београд 1873, стр. 14*) дословно каже: „... војвода Мирко, с поглаварима и око 200 момака, затвори се код свеца у горњи манастир, ће су страшну ватру и муку издржали...“ Но овај Максимов број је и сувише претјеран, па се зато, при разматрању овог питања, не може узимати у обзир. Друкчије ствар стоји са његовим другим описом борбе ове 1852/3 — зване Омер-пашине године — изузев опет кад се тиче цифара и датума.

Нотирајући ову стогодишњицу, ми смо хтјели, не само да евоцирамо успомену на острошки затвор — тај значајни догађај наше прошлости — него и да заинтересујемо све оне, који би били у стању ма што пружити у погледу расвјетљавања извјесних спорних питања његових, а нарочито што се тиче броја и имена учесника. Свако интересовање и напор, учињен у том правцу оправдавао би значај самог догађаја, јер одбрана Острога, о којој је ријеч, спада у ред најдивнијих примјера црногорског јунаштва.

Божо Ђ. МИХАИЛОВИЋ